

Секція 7. Проблеми бухгалтерського обліку витрат підприємств на реалізацію соціальних та екологічних проектів

ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

*Будько О.В., к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, ДДТУ,
м. Дніпродзержинськ, Україна*

Сучасний етап економічного розвитку характеризується поглибленням протиріч між функціонуванням економічної та екологічної системи. Саме це зумовлює необхідність досягнення паритету економічних та екологічних цінностей як однієї з умов сталого розвитку підприємства. Для вирішення цієї проблеми необхідне впровадження такої системи еколого-економічного управління, яка б сприяла досягненню екологічних цілей, розробці програм і проектів, орієнтованих на екологічну та економічну ефективність. Еколого-економічне управління буде стимулювати розвиток інформаційних систем суб'єктів господарювання, в яких особливе місце займає бухгалтерський облік як системи виміру господарський явищ і процесів.

Серед заходів із забезпечення сталого розвитку, крім формування правових, економічних і організаційних умов для раціонального використання ресурсів, створення науково-технічного потенціалу, створення замкнутих виробничих циклів, екологізації системи нормативів і стандартизації, формування гармонійної регіональної структури економіки, вчені виокремлюють також необхідність упорядкування системи обліку виробництва продукції з метою більш повного відображення в ній вартості природних ресурсів [1, с.411].

Слід зазначити, що на сьогодні бухгалтерський облік не систематизує екологічну інформацію, або ж відображає її розрізнено та не досить ефективно для користувача. Саме відсутність повної інформації про екологічну діяльність підприємства створює проблеми для користувача, особливо для інвесторів, які не зможуть оцінити в повній мірі економічну та екологічну ефективність фінансування та прибутковості своїх проектів.

Тому нагальним є побудова системи екологічного обліку, як окремої ланки діючої облікової системи, яка тісно переплетена з іншими її підсистемами. Дослідженнями в напрямку побудови і необхідності ведення екологічного обліку займалися такі вчені, як В.М. Жук, І.В. Замула, Г.Г. Кірейцев, Н.М. Малюга, Л.Г. Мельник, В.О. Шевчук та інші.

Слід вказати, що впровадження екологічного обліку супроводжується рядом проблем, які полягають у відсутності чіткої ідентифікації об'єктів обліку, нерозробленості та складності облікових оцінок, короткотерміновому характері інформації при тому, що рішення екологічних питань має довгостроковий характер, відсутності методики відображення екологічної діяльності в обліку та фінансовій звітності, недостатньому нормативно-правовому регулюванні питань, пов'язаних з інформаційним забезпеченням управління екологічною діяльністю та екологічної безпеки господарюючих суб'єктів.

Екологічний облік може бути визначений, як інтегрована система збору, реєстрації і узагальнення даних екологічного характеру, з метою визначення

екологічного ефекту та ефективності діяльності підприємства, а також надання цих даних користувачам для обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

При цьому екологічний облік забезпечить чіткий облік екологічних аспектів діяльності підприємства, буде виступати як складова системи управління підприємством та інформаційною основою для проведення екологічного аудиту, аналізу основних показників діяльності з урахуванням екологічної складової. Це вимагає чіткого визначення об'єктів бухгалтерського обліку, пов'язаних з екологічною діяльністю суб'єкта господарювання. Слід виділити такі об'єкти: екологічні активи, екологічні зобов'язання, екологічні доходи, екологічні витрати, фінансові результати від екологічної діяльності

Особливе місце серед екологічних активів займає природно-ресурсний потенціал, складові якого повинні відображатися в системі бухгалтерського обліку. При цьому, обліку повинні підлягати наявність і рух складових природно-ресурсного потенціалу, операцій з оренди природно-ресурсного потенціалу, операцій з охорони складових природно-ресурсного потенціалу [2, с.19]. Це забезпечить охорону і відновлення від забруднення природно-ресурсного потенціалу.

Проблемою, яка потребує вирішення, є також формування облікової інформації в облікових регістрах та відображення її у фінансовій звітності. За умов визначення і впровадження вищевказаних об'єктів обліку серйозних змін і удосконалення потребують Баланс і Звіт про фінансові результати (сукупний дохід).

Так, актив Балансу слід доповнити вписуваними рядками:

- «Екологічне обладнання»;
- «Інвестиції в екологічні проекти»;
- «Розрахунки за природоохоронними заходами»;
- «Резерви на непередбачені екологічні аварії»;
- «Кредити з метою охорони природно-ресурсного потенціалу»
- «Заборгованість за екологічним податком» тощо.

Звіт про фінансові результати (сукупний дохід) може бути доповнений додатковими рядками.

Рядок «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) слід доповнити рядком «В тому числі чистий дохід від реалізації екологічно чистої продукції». В цьому рядку буде показана виручка від реалізації продукції, яка вироблена з використанням екологічних технологій та яка має відповідні властивості.

Рядок «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), відповідно, слід доповнити рядком «В тому числі собівартість реалізованої екологічно чистої продукції».

Рядок «Адміністративні витрати» може бути доповнений рядком «В тому числі витрати, пов'язані з екологічною діяльністю», в якому відображаються витрати на оплату праці адміністративного персоналу, які задіяні в природоохоронній діяльності, внески на соціальні заходи, витрати на оплату консультаційних послуг в сфері природокористування і екології, витрати на екологічну освіту тощо.

Екологічні доходи можна розглядати як такі, що отримані в ході операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. А тому, до рядків «Інші операційні доходи», «Інші доходи» можуть відкриватися додаткові статті: «В тому числі доходи від екологічної діяльності». Так, наприклад, до рядку «Інші доходи» може бути віднесений дохід від реалізації ресурсозберігаючого обладнання та інше.

Вищенаведені вписувані рядки до Балансу та Звіту про фінансові результати можуть наводитися за умови, якщо вони є суттєвими та такими, що здатні вплинути

на рішення користувачів. В іншому випадку, ця інформація буде загроможувати фінансову звітність та не буде корисною для користувачів.

Така інформація надасть можливість отримати користувачам інформацію про екологічну діяльність підприємства, оцінити вплив на загальний фінансовий стан суб'єкта господарювання, визначити ефективність інвестицій.

Впровадження екологічного обліку дозволить отримувати екологічну інформацію фінансового та нефінансового характеру, здійснювати моделювання природоохоронної діяльності підприємства, визначати екологічну ефективність діяльності суб'єкта господарювання.

Список літератури:

1. Метелев С.Е., Методологические аспекты эколого-экономической оценки перехода общества к устойчивому развитию / С.Е. Метелев, О.В. Гончарова // Проблемы современной экономики. – 2010. – №2(34). – С.409-412.
2. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності: теорія та методологія: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / І.В. Замула. – Житомир. – 2010. – 37 с.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Машкова Т. В., аспірантка, Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ, Україна

Сучасне агропромислове виробництво на землях сільськогосподарського призначення характеризується використанням земельних ресурсів лише як просторового об'єкту. В той же час сільськогосподарський товаровиробник застосовує до виробничого процесу її якісний потенціал, що не фіксується в жодних документах. Оскільки, важливим елементом методу бухгалтерського обліку, за допомогою якого одержують узагальнені показники про господарські активи і процеси, є оцінка господарських засобів, то необхідно проводити обґрунтовану економічну оцінку якості землі на підприємстві, що знайде своє відображення в бухгалтерському обліку не лише при безпосередньому здійсненні цивільно-правових угод, пов'язаних із земельними ділянками в ринковому середовищі (передачі в оренду, успадкуванні, зарахуванні до статутного капіталу, примусовому вилученні), а й під час обчислення втрат і збитків у разі встановлення сервітутів, у разі формування інвестиційної політики та реорганізації сільськогосподарського підприємства, у випадку економічного обґрунтування ефективного і раціонального використання земельних ділянок. Цей процес слід розуміти як шлях до визначення оптимальної моделі господарювання в аграрній сфері та досягнення пропорційного і збалансованого економічного відтворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що напряму раціоналізації обліку земель, а зокрема її якісних характеристик присвячено чимало праць відомих вітчизняних вчених-аграрників, таких як: Г.Г. Кірейцева, В.М. Жука, М.Ф. Огійчука, В.Б. Моссаковського, О.О. Канцурова та багатьох інших. В той же час зазначена